

אשית עצות בנפשי

שיעורים ושיחות
ממורינו ראש
הישיבה שליט"א

קמ"א
שנה ג'

פרשת בלק
תשפ"ו

ליל שישי פרשת
בלק תשפ"ה

שו"ת אחרי השעור

שו"ת עם בחורי הישיבה

לשמיעת השיעורים
קול ברסלב: 079-70-400-66

- פנימי -

יוצא לאור על ידי תלמודי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: USHISEB@GMAIL.COM

ליל שישי פרשת בלק תשפ"ה

להקשיב לרמזים שהקב"ה שולח

חסדי השם יתברך שאנו מתאספים שוב להחיות את עצמינו ולהתחזק עם העצות של רבינו הקדוש, פרשתינו פרשת בלק היא פרשה גדולה ויפה, וחז"ל אומרים [ברכות יב:] שרצו לקבוע לומר פרשה זו בכל יום במקום קריאת שמע, והתורה אומרת בפרשתינו שאחרי שהאתון נטתה מהדרך הכה בלעם את האתון, והמלאך אמר לבלעם 'על מה הכית את אתונך זה שלש רגלים', ולכאורה יש להבין מה היתה שאלת המלאך, הרי האתון לחצה את רגל בלעם ונטתה מהדרך, ומה היה לו לעשות אם לא להכות את האתון שתלך בדרך הישר, והרה"ק הקדושת לוי זי"ע מתרץ קושיא זו, שהקב"ה שולח לאדם כל הזמן רמזים, ואחרי שבתחילה שהקב"ה אמר לבלעם בפירוש שאינו חפץ שילך לברך ולקלל את העם, ואעפ"כ הלך, שלח לו הקב"ה רמזים, והאתון הלכה לתוך משעול הכרמים, ולא תפס את הרמז, ולחצה את רגל בלעם, ולא תפס את הרמז, ותרבץ האתון ולא תפס את הרמז, ועל זה טען המלאך, למה לא התבוננת בכל מה שהקב"ה שלח לך לרמז לך על מעשיך, תבין מזה שאתה צריך לעשות תשובה, תבין שהקב"ה מרמז לך שאתה צריך לתקן את דרכיך.

לא לכעוס ולהכות אלא להתבונן

אנשים מסתובבים עם בעיות וכעסים כל

היום וכל הלילה, פתאום מפסידים משהו, ופתאום משהו בעבודה לא טוב, ופתאום משהו בבית לא טוב, וכועסים על פלוני ועל אלמוני ורוצים להכות בהם, במקום להבין את הרמזים, להבין שהקב"ה רוצה שנשוב בתשובה. ידוע מהבעל שם טוב הק' זי"ע, שאם האדם רק יטה אוזנו הוא יכול לשמוע מרעש הגלגלים של הסוס והעגלה מה עליו מוטל לעשות בזה העולם, ומוהרא"ש אמר פעם, שלפעמים האדם מסתפק אם עליו ללכת לאיזה מקום, והוא שומע את הקול של מכונת הכביסה שמסתובבת ואומרת לו 'לך לך לך לך לך לך', הוא יכול לקחת מזה רמז לדעת מה לעשות, אני לא מדבר ח"ו שהאדם שומע רמזים לעשות דבר נגד התורה, אבל כשהאדם יטה אוזנו הוא יבין שהקב"ה כאן לידו ורוצה לרמז לו דבר, וח"ו לקחת את המקל ולהתחיל להכות אף אחד, ובוודאי ובוודאי שאין להכות את הילדים ח"ו, ואם הילד שפך בקבוק שמן או שעשה קולות כשישנת, תחשוב מה מרמזים לך בזה מן השמים, למה קרה לך מה שקרה, תוציא מכל דבר מה הקב"ה רוצה ממך, וחס ושלום להכות ולצעוק על הילדים.

להתבודד לדעת מה חובתו בעולמו

רבינו אמר בשיחות הר"ן [שיחה נ"ב] שכל דבר בעולם צועק כבוד השם יתברך, ואפילו סיפורי הגויים צועקים כבוד השם יתברך כדכתיב 'ספרו בגויים את כבודו',

לומדים כעת את הגמרא בעבודה זרה, ורואים כמה קדושים בני ישראל, חז"ל אמרו שלא ליתן בעל חי לגוי, כי הוא עלול לעבור על משכב בהמה וכו', וכפי שחז"ל מעידים [סנהדרין קה:] על בלעם שהיה טמא ומטומא וחטא עם אתונו, ולכן לא הביין שבתי ישראל מלאים בקדושה.

חורבנות הדור

לצערי הרב יש אנשים שמלמדים את בני ישראל את הלימודים של בלעם, לימודים נגד התורה הקדושה, ואומרים להם שיש לאדם להיות פרוש מביתו, כי הקב"ה קדוש ומשרתו קדושים, והם לא מבינים שהקדושה היא דווקא בתוך הבית, זכינו לשמוע ממוהרא"ש דיבורים מאוד מאוד חריפים בענין זה, מוהרא"ש היה אומר שהדבר הראשון שבגלל זה יש חורבן הדור, זה הנישואין המאוחרים שיש בדורינו, וכשמשיח יבוא כולם יתחתנו בגיל שלש עשרה, כמבואר בשו"ע [אבן העזר סימן א' סעיף ג'], שמצוה מן המובחר להינשא בגיל י"ג, וכך יהיה כשמשיח יבוא בקרוב, וההורים לא יודעים בכלל כמה הילדים נופלים ואיזה צער עובר עליהם, זה בכלל לא יכול להיות שבן אדם בגיל ארבעים שמחתן את הילדים יבין מה עובר על ילדיו, כי בגיל זה הוא כבר יושב בבית מדרש ואומר פרק שירה ומעמדות, וכבר שכח מה עבר עליו, והילדים נמצאים בדור חדש מלא בניסיונות, והמשיך מוהרא"ש ואמר, שהדבר השני שיש בחורבן הדור זה ההדרכה הכוזבת שמלמדים את בני ישראל, המדריך רוצה להיות יהודי מכובד, ולכן הוא מדבר כמו בלעם ומלמד על פרישות מהבית.

וכבודו יתברך קורא ומרמז לאדם שיתקרב אליו יתברך. ובמקום שהאדם יבין ויקלוט שהקב"ה קורא לו, הוא מאשים את כולם, מאשים את פלוני ואת אלמוני, זה נכון שהאדם צריך מאוד מאוד לשמור על עצמו מאנשים נוכלים וגנבים, אני שומע כל הזמן מאברכים שנופלים בזה, הם נתנו למישהו את שמם להלוואה וכדומה ונפלו בזה, וצריך מאוד להיזהר בזה, אבל אחרי הכל צריך לדעת שכל מה שקרה הכל מן השמים כדי לרמז לו מה עליו לעשות בעולם, ואיך לשוב ולתקן את עצמו, וכשהאדם אינו יודע מה לעשות אם יתבודד ויבקש מהשי"ת שירמז לו מה לעשות, הוא בוודאי יראה לאחמ"כ רמז, אם על ידי שיפתח ספר ויראה שם ברור או על ידי דרך אחר, ובתנאי שהאדם יסכים באמת לראות ולשמוע מה הקב"ה רוצה לרמזו, והוא מוכן לשמוע גם כן וגם לא, כי אם הוא כבר החליט מה הוא רוצה הוא בין כה יעשה מה שרוצה, ויש להיזהר לא להיות כבלעם שלא רצה להבין את הרמזים שהקב"ה שלח לו.

בלעם לא הביין בקדושת בית היהודי

התורה אומרת בפרשתינו 'נאום הגבר שתום עין', ורש"י מביא את דברי חז"ל שאחרי שאמר 'ומספר את רובע ישראל', שהקב"ה סופר את בני ישראל שהולכים להיוולד, מתי תבוא הטיפה שיוולד הצדיק, אמר בלעם בלבו, וכי מי שהוא קדוש ומשרתו קדושים יסתכל בדברים הללו, ואז נסמית עינו של בלעם. בלעם לא הסכים להבין שכל בית יהודי הוא בית של קדושה וטהרה, והוא חשב בראשו המזוהם שכל הבתים בנויים על טומאה וזוהמא, ולא השיג את קדושת הבית היהודי, אנחנו

להתרחק מהתורות של בלעם

אולי אתם חושבים שבלעם היה נראה רשע כמו שיש בתמונות, בלעם בכלל לא היה נראה כך, בלעם היה אומר תורות בסעודה שלישית, תסתכלו בליקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן נ"ז, שבשעה שצדיק האמיתי מגלה חידושי תורה נפלאים, גם בסטרא אחרא נתגדל אחד על ידי זה, ולכן אמרו חז"ל [זבחים קטז]. שבשעה שנתן השם יתברך את התורה לבני ישראל, באו כל האומות לבלעם, והוא עמד על איזה פסוק ואמר דברי תורה, בלעם אמר להם תורה על הפסוק 'ד' למבול ישב'. לצערי הרב לוקחים בני ישראל שיכולים להעמיד בתים נאמנים לד' ולתורתו בקדושה, ובמקום ללמד אותם להיות בקדושה בתוך הבית, ולא להוסיף שום חומרא ממה שהקב"ה אמר, מלמדים אותם פרישות, ומה יעשה הבן ולא יחטא, מי שיושב כאן בבית מדרש לא יודע מה שהוא לא יודע, אבל קשה למצוא בדור הזה אברך שיושב כל היום בעסקים והוא ישאר נקי בדיבור מעשה ומחשבה, אברך שיושב במשרד ועבר עליו יום שלם ולא דיבר ניבול פה הוא כבר נחשב לחידוש נפלא, הנסיונות קשים מנשוא, ויש אפשרות לתת לאברך לחיות חיים טובים בביתו בקדושה, ובמקום זה מוכרים לו את התורות של בלעם.

להתרחק מראיות אסורות

והחידוש הוא, שבלעם נראה היום כמו הפרומער והוא נחשב לאיש קדוש וצדיק, ואילו מי שמלמד את דברי מוהרא"ש נחשב לחלש וקל, בלעם הולך עם השטריימל הגדול, וכאן כשמלמדים את לימודי הצדיק שעוזרים לנו להסתובב עם מוח

נקי בקדושה, נחשב למקום חלש, כמובן שגם אחרי כל הלימודים של מוהרא"ש צריך הרבה תפילה ושמירה, ומי שמסתובב עם כלים אסורים לא יעזור לו שום עצה, הוא חייב לזרוק את הכלי, כי בכל רגע הוא עובר על שלש החמורות ביותר, אני לא רוצה להעליב אף אחד, אבל כשאני מסדר קידושין אני מסכם קודם עם הגבאי שמנהל את החתונה, שהעדים יכולים להיות עדים רק אם אין להם טלפון פרוץ, ולא יעזור לאברך להיות עד אף אם יש לו שטריימל של עשרת אלף דולר וצעף לבן כל עוד שמחזיק במכשיר לא כשר, ובוודאי צריך האדם להיות שמור, אבל אחרי שהאדם נשמר מהכלים והוא מתפלל אל ד', הוא חייב לחיות בבית כפי התורה, ולא כפי בלעם, ואם הדריכו אותו בצורה לא נכונה, עליו לפתוח את השולחן ערוך ולראות איך הוא יכול לחיות בדרך התורה, וכך לא יהיה רעב, ולא יצטרך לחפש ניאוף בחוץ.

לא רואים בחוץ מי הוא צדיק אמת

חייבים המון להתפלל על זה, רבש"ע עזור לי שלא יבלבלו אותי, שלא אגיע להיכלי התמורות, שלא יקחו אותי מהצדיק אמת שמדריך אותי לקדושה באמת, שלא אגיע למישהו שנראה כמו צדיק גדול אבל באמת הוא מוליך אותי אל בלעם וטומאתו, אני זוכר שכשהתקרבותי למוהרא"ש היה קשה לקבל את זה שהוא נחשב לצדיק, כי הוא ישב על הכסא בצורה ישרה, והוא סידר את הזקן, ואני חשבתי שצדיק הוא מי שיושב על קצה הכסא וכמעט נופל, ולא מצליח לסדר את עצמו כראוי, והאמת היא שאי אפשר לראות מבחוץ כלום, ואי אפשר לאבחן מי הוא צדיק אמת מאיך שנראה כלפי חוץ, ואדם יכול לטעות

שאחרי שסיימת לשבת עם החברים ולדבר על אנשים, ונכנסת לדירה שלך בקאנטרי, מיד החברים מתחילים לדבר עליך, ברגע שרק הסתובבת, הם מלכלכים עליך, ואין לך מושג כמה מדברים נגדך אחרי שיצאת מה'על האש', צוחקים עליך ועל אשתך ועל הילדים שלך, ואתה עוד ישבת איתם שעתיים, ושכחת לגמרי שעבודת השם היא בבית, בלעם לא הבין את זה, בלעם חשב שאשה היא דבר מיותר לגמרי.

מלכת להתפלל לא מפסידים

חז"ל אומרים [סנהדרין קה:] שמהברכות של בלעם רואים מה היה באמת בלבו של אותו רשע, כשאמר 'מה טובו אהליך יעקב ומשכנותיך ישראל', התגלה שהוא לא רצה את אהלי ומשכנות יעקב, הוא לא רצה את בתי הכנסיות ובתי המדרשות, בלעם רצה לקחת מאתינו את ההליכה לבית מדרש לשחרית מנחה וערבית, מספרים שהרה"ק הקדושת לוי זי"ע ראה יהודי אחד בורח באמצע התפילה, שאלו הצדיק, לאן אתה רץ, ענה היהודי שהוא רץ אחרי פרנסתו, אמר לו הצדיק אולי אתה בורח מהפרנסה, הרי לא יכול להיות שיהודי יפסיד בפרנסה אם יתפלל במנין, בלעם הרשע לא רצה שבני ישראל יבואו לבתי כנסיות להתפלל, ורצה לסגור את בתי הכנסיות ובתי המדרשות, כי הן מביאין לאדם השראת השכינה, כשאדם מגיע לבית המדרש להתפלל שחרית מנחה וערבית הוא זוכה להשראת השכינה.

המתנה של התבודדות

ואם ישאל האברך מאיפה יהיה לי פרנסה, התשובה היא רק מהקב"ה, תבקש ותתחנן אל הקב"ה, כשאתה מתפלל

ולרוץ אחרי מישהו שאין בו כלום, וכפי שרבינו מספר בסיפורי מעשיות על כת אחת שהלכה אחרי גוי שיכור וחשבו שרק הוא יכול להיות המלך וכולם הלכו אחריו, ד' יציל אותנו מזה, ויעזור לנו לחיות בבית לפי הצדיק, בלי חומרות ופרישות.

בשבוע הבא אנחנו נצום בשבעה עשר בתמוז, חז"ל מספרים שבשעה שהרומיים נכנסו לקדשי קדשים וראו את הכרובים ופניהם איש אל אחיו, מתוך אהבה גדולה, התחילו ללעוג על בני ישראל ועל הקב"ה, כי חשבו שצריך לחיות בפרישות, ולא הבינו שהקדושה נמצאת דווקא בתוך בתי ישראל, בלעם שהיה טמא מטומא גם לא הבין קדושת ישראל.

יעזור בבית ולא להיות עסוק עם חברים

אברכים יקרים, תנו מילים טובות בבית, תתרגלו לדבר יפה בבית ולתת מחמאות, זה עבודת השם, בפרט האברכים הצעירים שיש להם ילדים קטנים בבית, מצוה גדולה לעזור בבית ולתת כח בבית, אברך יושב בבית מדרש או במקום אחר עם חברים, ומבלה לילות שלמים, במקום ללכת הביתה ולעזור, השאלה היא לא על האברך שעדיין לא התקרב לרבינו, כי מי שאין לו צדיק אין לו דעת, כשאני התחתנתי הייתי שנתיים וחצי נשוי לפני ההתקרבות, ולא היה לי דעת, ולא ידעתי שצריך לעבוד את ד' בבית, וללכת הביתה ולעזור, וישבתי בבית המדרש עם חברים, ורק אחרי שהגעתי למוהרא"ש הבנתי שצריך ללכת הביתה, אבל השאלה שלי היא על האברך שכן נמצא כאן, הרי כבר שמעת כל כך הרבה דרשות, למה אתה יושב בלילה עם חברים, אני רוצה שתדע

פעמים ביום, וביאר מוהרא"ש שהכוונה לממון, כי רואים איך אנשים משתחווים למי שיש לו ממון, או למי שרק יצא עליו קול שיש לו ממון ובאמת אין לו כלום, כי אם תפסו בחור עם סמארטפון יזרקו אותו מהשיבה, אבל אם יש לו כסף הוא ישב ליד האדמו"ר, והבחור שיושב בצד מביץ שרק אם יהיה לו כסף הוא יוכל להיחשב כבחור חשוב, ורבינו מגלה לנו שרק על ידי הצדיק ניצלין מתאוות ממון, והיינו על ידי העצות של הצדיק, שהולכים ומתבודדים, רבש"ע אני צריך פרנסה ולא רצים אחרי אנשים עם כסף.

סגולה לעשירות

ואני רוצה לתת לכם סגולה לעשירות, תדעו לכם שמי שמדבר יפה בבית זוכה לעשירות, אסור לזלזל בבית, רבינו מביא את זה בליקוטי מוהר"ן [חלק א' סימן ס"ט], הסגולה הזאת כתובה בגמרא [בבא מציעא נט.]. אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו. אם האברך מגיע הביתה ורואה שאין ארוחת ערב וכל הבית הפוך, הוא יכול בעצמו לסדר יפה את הבית ושידבר אליה יפה, וח"ו לצעוק עליה, כי רק על ידי זה יהיה לו פרנסה ועשירות, ואם האשה מתקשרת באמצע היום, מרימים את הטלפון, ומקשיבים לה, ואם היא מתלוננת למה אין כסף ואין את זה ואת זה, מקשיבים ואומרים שד' יעזור ובקרוב יוכלו לקנות את זה, ולתת הרבה מחמאות, וח"ו לצחוק עליה, ואם יש לה איזה חולשה ממהו, אל תצחק על זה, ואל תדבר מזה שוב ושוב, ואל תזכיר לה סיפורים ישנים, איזה טעות ישנה שהיא עשתה.

תסגור את הטלית על הפנים ותבקש: רבש"ע אני צריך פרנסה, רבש"ע אני רוצה להתפלל אליך ברוגע אבל אני לא יכול כי אני מרגיש דחוק. תצא קצת להתבודדות ותתחנן להקב"ה: רבש"ע תעזור לי. תיזהרו מאוד מהלוואות וחובות, ואם אין לך כסף להביא הביתה, אולי תבקש מכמה חברים, אולי תלך קצת לאסוף כסף, ואם החבר שלך ירצה לתת לך הלוואה, תגיד לו שאתה לא רוצה, רבינו אמר שמי שרוצה לשוב יזהר מלהיות בעל חוב, כי החובות מעיקים על האדם, והעצה היא לבקש מהקב"ה על פרנסה, ולהתחנן אליו: רבש"ע תעשה לי נס, א מחיה שיש לנו רבי כזה שמלמד אותנו עצות טובות כאלו, ומלמד אותנו שכדי לקבל פרנסה פונים ומתחננים אל הקב"ה, ולא רצים אחרי אנשים, לא אומרים בהתלהבות 'לפלוגי יש כסף', לפעמים כששואלים אותי על אברך מסויים למה הוא לא לבוש כל כך בלבוש חסידי או למה הוא קצת מוזר, אני עונה כי יש לו כסף, ומיד ניגשים אליו ונותנים לו שלום עליכם... עושים עסק מאנשים שיש להם כסף, אבל אנחנו יודעים שצריך לפנות אל הקב"ה.

לא להתחנף לאנשים לממון אלא לבקש מהקב"ה

רבינו מביא [בליקוטי מוהר"ן חלק א'] את תיקוני הזוהר, שרוב העולם נלכד בתאוות ממון, ואי אפשר להינצל מזה כי אם על ידי הצדיק. מוהרא"ש היה שואל שלכאורה פלא גדול מה שהתורה אומרת 'השמרו לכם וגו' וסרתם ועבדתם אלוהים אחרים והשתחיתם להם', וכי יש בכלל הוא אמינא שאחד מישראל ילך להשתחוות לעבודה זרה, ואנו עוד משננים דבר זה כמה

הכל יש להם רק קשר טכני, אחד אומר לשני שצריך ללכת לקנות את הדגים וזהו, אבל אין ביניהם שום שיחה לבבית, ושום מחמאה, וכל זה מגיע ממחשבות טפשיות של גאווה, כי הוא אומר לעצמו, בטח היא לא צריכה ממני שום דיבור טוב ושום קשר בריא, למה שאתחנן אליה, והיא חושבת אותו דבר, הוא לא צריך כלום ממני אז אני לא אבקש ממנו, וככה ממשיכים את החיים חדשים שלמים בלי שום קשר אמת, והאברך שיש לו קצת חכמה מתחיל ונותן מילה טובה, ואם היא מתחמקת אל תברח, תדע שהיא רוצה סך הכל לבדוק אם זה אמיתי, תמשיך לדבר עוד ועוד.

שמע ישראל נגד ניאוף

בלעם נתן עצה לבלק 'אלוקיהם של אלו שונא זימה', ואם תכניס שם זימה יהיה להם מפלה, ואכן הלכו והכשילו את בני ישראל בניאוף, והתורה אומרת 'והמה בוכים פתח אוהל מועד', ובתרגום יונתן כתוב 'ואינן בכיין וקריין שמע', ורבינו מביא את זה [בליקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ל"ו] ומסביר, שבשעה שנכנס לאדם מחשבות של ניאוף, העצה להיפטר מזה היא על ידי קריאת שמע, על ידי שאומרים שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד, רק עם כח האמונה אפשר לגרש את היצר הרע של ניאוף, ורבינו ממשיך ואומר, שאם האדם ח"ו כבר התרגל בהרהורי עבירה רחמנא ליצלן ואינו יכול להיפרד, הוא חייב לבכות ולהוריד דמעות בעת קבלת עול מלכות שמים, ולכן כשנשיא מישראל הלך וחטא בניאוף ובני ישראל נפלו בחטאים נוראים, נעמדו משה ואהרן וזקני ישראל וקראו קריאת שמע בבכיה.

לא לפגוע ולא להזכיר עוונות ראשונים

פעם היה אצל רבינו סיפור נורא, מיד בהתחלה כשרבינו התחיל להתפרסם בעולם כשהיה אברך צעיר בן עשרים, רבינו היה אז בברית מילה בכפר אלכסנדריה וקא ליד אוסיאטין, ואיש אחד הגיע לבכות לרבינו שגוי אחד שכנע את בתו שתמיר את דתה והיא נעלמה וחיפש אותה בכל מקום ואינו מוצא אותה, ואמר לו רבינו שבתו נמצאת אצל כומר פלוני, ושאל את רבינו איך יוכל להוציאה משם, אמר לו רבינו שיקח עגלה עם שני אנשים ויסעו לבית הכומר, ובתו תעמוד אז בחוץ, ויכניס את בתו לעגלה ויביא אותה, ותיכף ומיד שידך אותה רבינו עם בחור אחד, והזהיר רבינו את הבחור ואמר לו: אם תעבור פעם קטטה ומריבה איתה ולא יהיה לך קל בבית, אל תזכיר לה בשום אופן בזיון זה, אל תזכיר לה את הסיפור שהיא היתה אצל הכומר, ובעבור זה אני מבטיח לך בנים צדיקים. ומוהרא"ש מביא [פעולת הצדיק סימן קט"ו] שהאיש אכן שמר על ההבטחה וזכה לבנים רבנים מופלגים לומדי תורה. רבינו בסיפור הזה מביא לנו לימוד לדורות, שניזהר בכבודן, ואף פעם לא להזכיר שום דבר שהיה קודם לכן, לא להזכיר דבר שיכול לפגוע ולהכאיב.

לתת מחמאה ולא להיות בגאווה וטפשות

ואם קשה לך בבית יש לך את העצה של רבינו, לצאת ולהתבודד ולבקש, רבש"ע תעזור לי, שיהיה לי נעים בבית, רבש"ע תעזור לי שיהיה לי שלום בית, אברכים יקרים, אני רוצה שתדעו שהרבה פעמים כל הבעיות שיש בבית זה סך הכל קצת גאווה, אין בבית קשר בריא בין שני בני הזוג, וסך

הקב"ה שוב ושוב שרוצה להיות ירא שמים, ורבינו אמר לנו שרק בגלל זה זכה ועלה ונתעלה, וכשאמרו לרבינו שלא פלא שהגיע לאן שהגיע כי היה נכדו של הבעל שם טוב הקדוש, מאוד כעס רבינו על זה, כי לא זכה לכל מה שזכה בגלל היחוס, אלא בגלל שהתבודד שוב ושוב, והתחנן אל הקב"ה שרוצה להיות ירא השם ורוצה לזכות לתורה ותפילה, ביקשתי מהאברכים שבונים כאן הארון קודש, שיכתבו באותיות ענקיות מעל הארון קודש 'אין שום יאוש בעולם כלל', כי האברך מגיע להתפלל ויושב על מקומו מיואש לגמרי ואין לו חשק וכח להתפלל, ואז יראה את האותיות הענקיות ויגיד לעצמו: אני לא מתייאש, אולי בתפילה זאת כאן אצליח להתפלל כראוי, אנסה עוד פעם, אני לא מתייאש, אבקש שוב על יראת שמים ועל שמירת עיניים, ואתחנן אל ד' שיציל אותי מראיות אסורות.

לכת הביתה ולא להיות עסוק בחדשות

אנשים יושבים במשרד ורואים במחשב, ושוכחים שאף שנראה להם שאין אף אחד במשרד, הקב"ה כן נמצא שם כל הזמן, ורואה הכל, ואיך לא מתביישים לראות מה שרואים, ואף אם האברך לא רואה ראיות אסורות, ורק מעניין אותו מה קורה בבית הלבן, מה אתה מחפש במשרד בשעות אחרי העבודה, וצופה בחדשות של טראמפ ואילן מאסק, מה מעניין אותך מה הם אמרו, לך הביתה, יש לך אשה שקורסת מעול הבית, לך תעזור לה, סך הכל יש לך שנים ספורות שאתה יכול להשקיע בילדים שלך, עוד כמה שנים הם כבר יהיו נשואים ולא תוכל להגיד להם כלום, כעת זה הזמן ללמד אותם קצת ברכות, תכין איתם נטילת

רק התפילה היא עצה לניאוף

מוהרא"ש מסביר ענין זה בהרחבה יתירה בסידור עת רצון, שבשעה שהאדם נופל למחשבות אסורות, ורואה את עצמו, שאף בשעה שהוא לומד ומתפלל עדיין המחשבות האלו הורסות לו את המוח, יש לו עצה אחת, לבכות ולהתחנן אל הקב"ה: רבש"ע אני רוצה אמונה חזקה בך, אני רוצה לחשוב רק ממך, אני לא רוצה לשכוח ממך לרגע, אני רוצה להיות דבוק רק בך, אני לא יודע מה הצדיקים של הדורות הקודמים היו עושים בדור נורא זה, שהטלפון נהיה חלק מהחיים ל"ע, ואנשים חייבים לצאת לעבוד ומרגישים שצריכים את הטלפון לעבודה, אני לא רואה שום עצה להינצל מניאוף רק על ידי בכיה, ובוודאי שצריך לבכות על הילדים הרכים שלא יפלו לפגעי הטכנולוגיה, וצריך לבקש מהקב"ה, רבש"ע שמור עלי מניאוף ושמור את ילדיי, רבש"ע תביא כבר את משיח, הנסיונות כבדים מנשוא, רבש"ע מצד אחד אני חושב שאני צריך את הטלפון לעסקים שלי, אני צריך את זה לבנק ולשאר העסקים, אבל אני יודע שזה מסוכן בשבילי, ויש כאן הרבה עבירות והרבה ליצנות, רבש"ע תרחם עלי שאצליח להתנתק מזה, ולכל הפחות אצליח לא להכניס את זה הביתה, ובעבודה שיהיה עליו הסינון הכי חזק, אנשים נופלים לגמרי מהאמונה על ידי הטלפון, כי רואים שם ליצנות וכפירה, והעצה היא לבקש מהקב"ה אמונה, לומר שמע ישראל בבכיה, לבקש ולהתחנן.

לא להתייאש - בדרכו של רבינו

בשבחי הר"ן מבואר שלרבינו היו נסיונות כבדים מאוד בתחילת דרכו, והתחנן אל

להיות עסוק בצפיית חדשות, אברך אחד אמר לי אימרה מאוד טובה: עשר הדקות של צפיית סטטוס בלילה הן שלש השעות הטובות ביותר שלי במשך היום. זה מבטא כל כך טוב את המצב הנורא, שאנשים רוצים לצפות רק עשר דקות אבל נופלים בצפייה שעות על גבי שעות.

כעת כשנכנסים לשלשת השבועות חובה עלינו להרבות בשלום ואהבת חינום, הן בתוך הבית, והן עם השכנים, והן בין אנשי שלומינו, וד' יעזור לנו שנוכל להכניס את הדיבורים בתוכינו ולהיות יראי השם.

ידיים, תקרא איתם קריאת שמע, מה מעניין אותך עכשיו הנשיא והפוליטיקה, ובוודאי שיש להיזהר בשולחן שבת לא לדבר על הפוליטיקה ובטח לא מתוך התלהבות, מה מעניין אותך מה קורה שם, אברך אחד אמר לי השבוע בהתלהבות גדולה, שנפתחה מפלגה שלישית בארה"ב, אמרתי לו: נו, ובכן, מה זה מעניין אותך, זה לא ישנה לך כלום, האם כבר עברת על הפרשה השבוע, האם אתה בכלל יודע איזה פרשה השבוע, כשאנשים לא שומעים חדשות הם רואים שהכל טוב ומתוק, וכשאנשים שומעים חדשות הם מודאגים כל הזמן, וחבל

***

שו"ת אחרי שיעור ליל שישי פרשת בלק תשפ"ה

להיות תמים, אוי רבון העולמים איך וויל אויך זיין א תמים, רבון העולמים ווי מיר לעבן היינט איז שווער צו זיין א תמים, אבער דער אייבערשטער האט ליב א איד וואס לעבט בתמימות אלע זיינע יאהרן, און אן תרעומות נאר בתמימות נישט אויפגעבען און קיינמאל נישט פארפאהרן [אוי רבון העולמים אני גם רוצה להיות תמים, רבון העולמים איך שחיים היום זה מאוד קשה להיות תמים, אבל הקב"ה אוהב יהודי שחי בתמימות כל שנותיו, ובלי תרעומות רק בתמימות לא לאבד תקווה ולא להיעלם].

ש. מה עושים כשאבא אומר לבנו, או שחמיו אומר לחתנו, אתה בין כה נוסע להרים, אולי תיכנס כבר לקרית יואל ותביא לי משם כמה חבילות, הרי אתה בין כה נוסע, הבן היה עושה את המצווה אף שזה שורף לו שלש שעות בדרכים, אבל הוא יודע שאבא שלו בין כה לא מחשיב את זה, ולא מבין כמה הוא מתאמץ, והבן מאוד ממהר לדברים אחרים, מה נכון לעשות?

ת. זה תלוי איך האברך מסתכל על אבא שלו ואמא שלו וחמיו וחמותו, אם האדם מחשיב את ההורים שלו, ואת חמיו וחמותו, לא שייך בכלל להגיד שקשה לנסוע ולחזור, אני מדבר על מקרה שאפשר לעשות את זה, וזה לא מקרה שאבא אומר לבן שלו, אם אתה נוסע לאומאן תסע על הדרך ללונדון, אלא מדובר סך הכל בסיפור שגם אתה היית מבקש מחבר קרוב שיעשה לך את זה, אם מחשיבים את ההורים עושים את זה בקלות, בדיוק היום למדנו בגמרא על חשיבות מצוות

ש. ראש הישיבה מדבר על החשיבות של תמימות, שרק כך אפשר להצליח, אבל לא כל אחד נולד עם תמימות, איך אפשר להגיע לזה?

ת. זו שאלה מאוד טובה, מוהרא"ש היה אומר שכשתבואו לאומן תראו שרוב המגיעים הם אחינו יוצאי עדות המזרח, כי העצות של רבינו מתחברים רק לאנשים שיש להם תמימות, וזה הטבע של יוצאי עדות המזרח, שמקבלים דברי קדושה בתמימות, רבינו אומר בשיחות הר"ן [שיחה ק"ג] על הפסוק במשלי 'פתי יאמין לכל דבר', שעדיף להיות פתי ולהאמין אפילו בשטותים ובשקרנים, העיקר שיאמין גם בהאמת, ועדיף כך מאשר להיות חכם ולכפור בהכל חס ושלו, דהיינו לכפור בשטותים ובשקרנים אבל על ידי זה הכל נעשה ליצנות אצלו וכופר גם באמת חס ושלו. רבינו אומר שם שזה הכוונה מוטב שאקרא 'שוטה' כל ימי ואל אהיה רשע שעה אחת לפני המקום, זה יותר טוב להיות שוטה ולקבל הכל בתמימות.

עכשיו נשאלת השאלה איך זוכים לזה, מה יעשה מי שלא נולד כאיש תם, התשובה היא, שאם האדם רוצה באמת להגיע לתמימות והוא יתפלל על זה בכל יום, הוא יראה שיעבור שבוע שבועיים, חודש, חודשיים, חצי שנה, שנה ושנתיים, בסוף הטבע שלו ישתנה לגמרי, והוא יהפך לתמים.

הבעיה היא שכל ההתבודדות תלויה בשערה, מתי מדברים אל הקב"ה, רק כשעובר על האדם משהו, או כשאין לאדם חניה, זה גם טוב, אבל צריך לדבר עם ד' כל יום, רבש"ע אני רוצה להיות תמים, רבש"ע אני רוצה

והסבא ביקש מבנו שהוא רוצה מעיל, שיביא לו איזה מעיל ישן מכל המעילים שהוא כבר לא משתמש, והבן העשיר לא הסכים, ואחרי שהסבא התחנן, אמר העשיר לבן שלו, תעלה למעלה לבוידם יש שם איזה חתיכת בד ישנה, תעשה מזה איזה מעיל לסבא, וראה העשיר שבנו חותך את הבד ל2 חלקים, ועושה מעיל רק מחצי הסחורה, שואל אותו העשיר, למה אתה חתכת את הבד לשנים אמר לו הבן, אני מכין גם מעיל בשבילך, כי עוד מעט תהיה מבוגר ולא תוכל לעבוד ותבקש ממני מעיל, ואז יהיה לי מעיל לתת לך.

ש. אם יהודי פוגע בי ואני מבקש על זה בהתבודדות, האם זה לא גורם לקטרוג לאדם.

ת. בשולחן ערוך נפסק [חושן משפט סי' תכ"ב] שלא יהא אדם מוסר דין חבירו לשמים, אבל כשהאדם לא מבקש מהקב"ה להעניש אחרים, אלא הוא באמת משיח את הלב בהתבודדות, ומספר להקב"ה שהכאיבו לו, והוא מבקש מהקב"ה שרוצה לזכור כל הזמן שהכל מהקב"ה ולא פלוני עשה ולא אלמוני, הרי זו התבודדות אמיתית, אסור לבקש שיעניש אחרים, כי אז פותחים את החשבון שלך ורואים אולי גם אתה צריך לקבל עונש, זה נכון שבשו"ע כתוב שלפעמים מותר לבקש מהקב"ה שיעניש, כשזה מישהו שאי אפשר ללכת איתו לדין תורה, אם הוא גבר אלם ובית דין מפחד ממנו וכל אחד מפחד להגיד לו מילה, אבל תמיד צריך לשאול דיין אם מותר לבקש שהקב"ה יעניש אחרים, אנחנו נלך עם העצה שרכינו נתן לנו, נבקש מהקב"ה שפלוני יפסיק לפגוע בנו, ושיהיה לנו טוב תמיד.

כיבוד אב ואם, במעשה של דמא בן נתינה, יהודי שמחשיב מצווה זו לוקח את אבא שלו ומחזיר אותו לכל מקום שהוא צריך.

• השואל עשה ברית מילה השבוע, והוא הגיע לשגע לי את הראש שאני יהיה סנדק, ושאלתי אותו אם הוא כבר נתן סנדקאות לאבא שלו, ואמר לי שלא, אמרתי לו שיתן את זה לאבא שלו, אין משהו יותר חשוב מלעשות נחת רוח לאבא שלו, ואל תבואו להגיד לי שבברסלב לא מכבדים את ההורים כשנוסעים לאומן, תתפללו שההורים יחשיבו את זה, ואף הם יסעו, אין עוד מקום שמלמדים לכבד את ההורים כמו בברסלב.

• אני תמיד רוצה לשאול את הדיין אם מותר לענות את מה שאני רוצה להגיד עכשיו, או שצריך להגיד בצורה פשוטה, תכבד את ההורים כי הקב"ה אמר לכבד, אולי כן יתירו לי לשכנע שזה חשוב גם לעצמך, אני חושב שזה כמו שאומרים לילד קטן ללמוד ולהתפלל ונותנים לו סוכריה, ובסוף הוא כבר ידע להתפלל וללמוד, אותו דבר אני רוצה להגיד לאברכים, הרי עוד מעט כולנו נהיה הורים מבוגרים ונרצה עזרה מהילדים, מי יסתכל עלינו, מי יטפל בנו, עוד מעט אתה זידי, מי יבוא אליך.

• מוהרא"ש מביא מעשה נורא שסיפר הבן איש חי, היה פעם עשיר גדול, ואביו היה עני ואביון, ולעשיר זה היה שיטה שכל אחד צריך לעבוד לפרנסה שלו, ולכן הוא לא עזר לאבא שלו, ולא עזר לאף אחד, ולעשיר הזה היה בן שמאוד ריחם על הסבא והתחנן לאבא שלו שיכניס את הסבא שיושן ברחוב, ויתן לו איזה חדר לישון, ולא היה לו ברירה והסכים, והגיע ימות החורף והיה מאוד קר,

שאלות ותשובות עם בחורי הישיבה ב' בהעלותך [שלח בא"י] תשפ"ו.

זה, היה פעם שבני קהילתו של אבי שליט"א נסעו יחד עם אבי למקומות הקדושים, ואבי שליט"א נתן שם כמה וכמה דרשות, וביום שישי הגיעו אלי כמה מבוגרים מהקהילה ואמרו לי: אתה חייב לדבר עם אביך ולהגיד לו שהוא מדבר מאוד יפה אבל קצת ארוך מדי, אתה הבן החביב עליו והוא יקבל את זה. ואני חשבתי לעצמי, רבש"ע וכי אני יכול להעיר לאבא שלי ולהגיד לו מה לעשות, והלכתי ועשיתי התבודדות וביקשתי מהשי"ת שידריך אותי מה לעשות, ונכנסתי לחדרו של אבי, והתחלתי להגיד לו שכל הציבור מאוד מאוד נהנה, וכולם שמחים, אבל כמה אנשים ביקשו ממני להגיד משהו אבל אני לא רוצה להגיד כי אני חושב שזה לא דרך ארץ להגיד, הוא אמר לי 'אני גוזר עליך בגזירת כיבוד אב שתגיד לי בדיוק מה אמרו לך להגיד לי', אז אמרתי שאנשים אמרו לי שהם כל כך אוהבים את הדרשות אבל בדרכים הם מיוגעים ולא ישנו מספיק וקצת קשה להם דרשות ארוכות, הם רעבים ועייפים, בפרט קשה להם הדרשות בקבלת שבת ולפני קידוש, ואולי כדי לתת את הדרשה אחרי החלה והדגים, הוא כל כך נהנה ואמר לי: אני כל כך שמח שאמרת לי, ואני מבקש ממך שכל דבר שתראה שצריך לעשות או לשנות תבוא מיד להגיד לי.

• ולכן כשהאבא מבקש ממך קודם הדרשה: 'תסמן לי כשאני מדבר ארוך מדי', בוודאי שצריך לסמן לו ביותרת הכבוד.

ש. בחור לקח ממני הלוואה, ועבר הרבה זמן ולא שילם, וחשבתי לעצמי שאני כבר מוחל לו, ואחרי כמה חדשים הוא

• שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, שהתחילו כאן ליתן את השיעורים באופן חדש, של שאלות ותשובות, זה חידוש נפלא אחרי שהישיבה כבר עומדת שבע עשרה שנה.

ש. אבא שלי ביקש ממני שאני אגיד לו אם הוא עושה משהו מוזר, האם מותר לי להגיד לו או לא.

• ת. זו שאלה רגישה מאוד, אבל לכאורה זה דומה לדין של 'להעיר את האבא מהשינה', כי ההלכה היא שצריך מאוד לשמור ולא להעיר את האבא כשהוא ישן, כפי שחז"ל מספרים לנו על דמא בן נתניה שהתעשר רק מזה ששמר על אביו בעת שינה, אבל ההלכה היא שאם האבא מבקש מהבן שלו בשבת אחה"צ: 'אני הולך לישון עכשיו ותעיר אותי בשעה חמש', לא רק שמותר לבן להעיר אותו, אלא הוא חייב להעיר אותו, זו מצווה של כיבוד אב, ולכאורה הוא הדין כאן כשהאבא מבקש שיגידו לו צריך להגיד לו.

• אבל צריך מאוד מאוד להיזהר לדעת איך אומרים לו את זה, חייבים להתכונן לזה קודם עם תפילה והתבודדות, צריך להגיד את זה בצורה הכי עדינה שרק אפשר, שלא לפגוע חס ושלום, השואל לא נתן דוגמאות, אולי תתנו דוגמא ואנסה להדריך אתכם מה לעשות.

ש. הדוגמא היא: מה עושים כשהאבא מדבר דרשות ארוכות מדי בסעודת שבת, והוא מבקש שיגידו לו אם הוא עושה משהו מוזר בדרשתו או מאריך יותר מדי?

• ת. אספר לכם סיפור יפה שהיה לי ממש בענין

ברחובות, תקשיבו טוב למה שאני אומר, תלכו עם העיניים למטה, שמירת עיניים זה לא רק ברחוב, אלא גם במקווה, רבינו הקדוש מסדר המשניות זכה לתואר 'הקדוש', והגמרא שואלת [שבת קיח:]: למה קראו לו כן, אם מפני שלא הסתכל במילתו, הרי אסור להסתכל ואף אחרים לא הסתכלו, אלא רבינו הקדוש הוסיף גדרי קדושה ומעולם לא הוריד ידו מתחת לאבנטו.

בחורים יקרים עוד מעט כולכם תתארסו, מוהרא"ש אמר לפני שנים, שכל מי שנכנס כאן לישיבה ומקשיב לדברי ראש הישיבה יזכה לשידוך טוב, ברוך השם יש לישיבה שם טוב והבחורים מתארסים, ואני אומר לכם שאחרי החתונה יהיו לכם חיים טובים רק אם תשמרו על העיניים, אם תשמרו על העיניים תהיו בשמחה, ודווקא כשאף אחד לא רואה, אז תשמור על העיניים ותזכור שהקב"ה כאן, אתה צריך טלפון כשר לא בגלל שמישהו יתפוס אותך, אלא בגלל שהקב"ה כאן ורואה אותך, אתה צריך להיות שמור בקדושה לא בגלל שמישהו יראה מה שאתה עושה וילך לספר, אלא כי הקב"ה כאן.

יש כאן שאלות מאוד יפות ברוך השם.

ש. איך אפשר לקבל קשר קרוב עם ראש הישיבה אם אין שאלות לשאול?

ת. שאלה מאוד יפה, כשאני חושב אחורה על עשר השנים שזכיתי להיות אצל מוהרא"ש, אני ברוך השם כבר עשרים שנה אצל מוהרא"ש, אבל עשר שנים הייתי בחיים חיותו, ואחרי זה המשכתי עוד עשר שנים מאז פטירתו, ובכל אותם השנים שהייתי אצלו לא היו לי שאלות לשאול, קשר עם רבי לא נבנה על ידי שאלות, שאלות הן לפי טבע האדם, יש אנשים שיש להם שאלות ויש אנשים שאין להם שאלות, זה לא שלא היה לי שום שאלה, בגלל שידעתי איך להתנהג, אלא קיבלתי את כל התשובות בשיעורים, כשהגעתי לשיעורים של מוהרא"ש למדתי מזה בדיוק מה עלי לעשות, אדם חייב מורה

מגיע לשלם לי, האם מותר לי לקחת את זה אחרי שמחלתי לו בלב?

ת. לפי ההלכה אם לא אמר בפה 'אני מוחל', מותר לקחת את זה, אבל לפני משורת הדין גם במחשבה יש ענין לוותר, בדיני נדר וצדקה כמובן ההלכה היא שעצם המחשבה מחייבת, אם חשב בלבו לתת צריך לתת [דעת הרמ"א ביורה דעה רנ"ח סעיף י"ג].

ש. מה האיסור של שמירת עיניים, האם האיסור זה סתם לראות בעלמא או להתבונן?

ת. רבינו מתרץ שאלה זו בספר המידות, כתוב בתורה הקדושה בפרשת שלח 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', יש לא תעשה דאורייתא שאסור להסתכל על נשים זרות, לא מדובר כאן על אמא או אחות או סבתא, ובוודאי שלא על בתו ועל אשתו, ורבינו מסביר בספר המידות על מה קאי הלאו דאורייתא, וזה לשון רבינו [הרהורים אות מ"ו]: החמדה והמחשבה רעה העולה על הלב פתאום שאין ברשות האדם להמנע ממנה, אין נענשין עליה, אלא כאשר יהרהר וחוזר ומהרהר. מדברי רבינו מובן שבן אדם שרוצה לעבור את הכביש, ולכן הוא חייב להרים עיניו כדי לראות את הרמזור וכדומה, ובאותו רגע עברה אשה, אין עליו את האיסור, אבל כשמשיך לראות שוב, אז הוא עובר על איסור דאורייתא.

הרמב"ם פוסק להלכה שעל ידי לאו זה יכול האדם ליפול לדברים החמורים ביותר שבתורה [עי' ברמב"ם פ"ד מהל' תשובה הלכה ד'], אני לא מדבר כעת על ענייני חסידות, אלא על עצם ההלכה הפשוטה כפי שנפסק ברמב"ם, שמי שלא שומר על עיניו יכול בסוף להתנתק לגמרי מהקב"ה.

כל הצלחתו של אדם תלויה בשמירת עיניים, אני מתחנן אליכם בחורים יקרים, אתם עדיין צעירים ונקיים, כשאתם הולכים ברחוב תלכו עם העיניים למטה, נורא נוראות מה שהולך

לעשות, אתה לא יכול להגיד לחמיך שאתה הולך לשאול את הדיין מה לעשות, הוא רוצה הלוואה רק לשלושה ימים, אם תקשיב לשיעורים תדע בדיוק מה לעשות ואיך לצאת מזה באלגנטיות.

כל זה לבחורים, אבל אחרי החתונה צריך להיכנס, ואם אין שאלות לשאול, נכנסים להגיד ישר כח.

ש. מה אני עושה כשאני תופס טרמפ, ואני שומע את הנהג מדבר בטלפון עם מישהו ניבול פה?

ת. זו שאלה מאוד קשה, כי השאלה היא לא רק בטלפון, אלא מה אתה עושה כשהוא מתחיל לדבר איתך ניבול פה, והרכב באמצע כביש סואן, אז כשמתחיל לדבר איתך, יש איזה עצה לזה, כי אתה יכול לעשות את עצמך כאילו אתה מדבר עם טלפון, גם אם אין לך טלפון, אתה מוציא ארנק ושם על האוזן ומראה לו שאתה באמצע שיחה, זו עצה בכל פעם שחושדים שמישהו עוקב אחריך ורוצה להכשיל אותך, להוציא משהו מהכיס ולעשות כאילו מדברים בטלפון, ולהגיד: אני בדיוק כאן בפינה זה וזה, אם תוכל לבוא עוד כמה דקות לאסוף אותי... אבל אם הוא מדבר עם מישהו אחר בטלפון ניבול פה, הכי טוב להוציא את הטלפון ולהתקשר לקול ברסלב לשמוע שיעורי אמונה, ואם אין טלפון צריך לנסות להירדם.

דרך, ומוהרא"ש היה המורה דרך שלי בלי שהייתי צריך לשאול אותו שאלות.

• התשובה היא להקשיב לשיעורים, וכך יש קשר עם ה'מורה דרך', כמעט כל שבוע ניגשים אלי כמה אברכים אחרי השיעור ליל שישי, ואומרים לי 'היו לי כמה שאלות לשאול את ראש הישיבה אבל קיבלנו את התשובות בשיעור', אין לי מושג מה הם רצו לשאול, אני אומר את הדיבורים של רבינו ששמעתי ממוהרא"ש, יש לי את זה גם באמצע שבוע, אברכים מגיעים מרחוק כדי לשאול משהו, והם חושבים לתפוס את ראש הישיבה אחרי השיעור בישיבה, והם מתיישרים לשיעור, ואחרי זה אומרים לי שהגיעו במיוחד לשאול שאלה שביקשו לשאול בבית, אבל בדיוק ראש הישיבה דיבר מזה בשיעור וכבר קיבלו תשובה, גם לי היה ככה כל הזמן אצל מוהרא"ש.

• חייבים להקשיב לשיעורים בקול ברסלב, אולי צריך לתת לשיעורים שלי את השם 'פודקאסט', וכך יקשיבו, אף אחד לא הגיע למשהו רע כשהקשיב לשיעורים, אם יש משהו שאתה צריך לדעת, תתקשר לקול ברסלב, וקודם תבקש מהקב"ה שתשמע תשובה להתלבטויותיך, ואחרי זה תבחר איזה שיעור ישן מה שילחץ בכפתורים, ובדיוק תשמע שם מה שאתה צריך לשמוע, אפ אתה בדיוק שבועיים אחרי החתונה וחמיך מבקש ממך הלוואה, ואתה לא יודע מה